

СИСТЕМНІ ЯВИЩА В УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЛІСІВНИЦТВА

У статті простежено вияв в українській термінології лісівництва системних явищ синонімії, антонімії, полісемії й омонімії. Здійснено диференціацію явищ синонімії та варіантності в українській терміносистемі лісівництва. Визначено негативний вплив внутрішньосистемної полісемії на унормування української термінології лісівництва та запропоновано шляхи уникнення цього явища в термінології. З'ясовано, що явище омонімії не є поширеним в українській терміносистемі лісівництва.

Ключові слова: системність, українська термінологія лісівництва, лексико-семантичні відношення, системні явища.

Елена Бурковская. СИСТЕМНЫЕ ЯВЛЕНИЯ В УКРАИНСКОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ ЛЕСОВОДСТВА

В статье исследовано проявление в украинской терминологии лесоводства системных явлений синонимии, антонимии, полисемии и омонимии. Дифференцированы явления синонимии и вариантности в украинской терминологии лесоводства. Определено негативное влияние внутрисистемной полисемии на нормирование украинской терминологии лесоводства и предложены пути избежания этого явления в терминологии. Установлено, что явление омонимии не является распространенным в украинской терминологии лесоводства.

Ключевые слова: системность, украинская терминология лесоводства, лексико-семантические отношения, системные явления.

Olena Burkovska. SYSTEMIC PHENOMENON IN UKRAINIAN FORESTRY TERMINOLOGY

The present article traces the manifestation of systemic phenomena of synonymy, antonymy, polysemy, and homonymy in Ukrainian forestry terminology. It is carried out the differentiation of phenomena synonyms and the variance in Ukrainian forestry terminology. It is determined the negative impact on intra polysemy in Ukrainian terminology normalization of forestry and the ways to avoid this phenomenon in terminology. It is found out that the phenomenon of homonymy is not widespread in Ukrainian forestry terminology.

Key words: systemic organization, Ukrainian forestry terminology, lexical and semantic relations, systemic phenomenon.

Системна організація термінології є однією з найважливіших умов існування терміна і визначає його місце в термінній системі. Термінологія як частина лексичної системи мови розвивається за тими ж законами, що діють у загальнолітературній мові. Питання про загальномовний характер лексико-семантичних відношень у термінології в сучасному термінознавстві є дискусійним. Цим питанням у свої працях займались А. Коваль, Т. Панько, І. Кочан, Г. Мацюк, А. Крижановська та ін. Одні термінологи констатують, що уникнути в термінології лексико-семантичних процесів, властивих загальноновживаній лексиці, неможливо (А. Коваль, Т. Панько, І. Кочан, Г. Мацюк та ін.), а інші стверджують, що такі лексико-семантичні процеси, як синонімія, полісемія та омонімія негативно впливають на систематизацію термінології [А. Крижановська], оскільки порушують основні вимоги, які

ставлять до термінології, зокрема «моносемічність, чітко фіксований зміст терміна, зрозумілий кожному поза контекстом» [16, с. 55].

Специфіку лексико-семантичних відношень між термінами лісівництва визначають особливості формування та функціонування УТЛ. У межах УТЛ знаходять своє вираження системні явища синонімії, антонімії, полісемії й омонімії.

Мета статті – дослідити вияв системних явищ синонімії, антонімії, полісемії й омонімії в українській термінології лісівництва.

Синонімія та варіантність у термінології лісівництва. Аналіз лексикографічних, наукових праць із лісівництва засвідчив використання значної кількості синонімів у системі українських термінів лісівництва. Найчастіше автори словників подають терміни-синоніми в реєстрі словникової статті, напр.: *вершина (верхівка) дерева* [10, с. 49], *брахібласт, укорочений пагін* [10, с. 40], *комель (окоренок, відземок, прикорень)* [17, I, с. 356]. Інколи використовують синонімні терміноодиниці в різних словникових статтях у межах одного словника, напр.: *ландшафтні рубання (рубки), лісовідновні рубки* [4, с. 41, 43]. Зафіксовано також вживання термінів-синонімів у різних наукових джерелах, напр.: *поновлення лісу* [2, с. 20] – *відновлення лісу* [10, с. 61], [8, с. 16], [17, I, с. 123].

З увагою на специфіку семантики та особливості словотвірної структури терміни-синоніми поділено на **лексичні та словотвірні**. Серед лексичних синонімів зафіксовано значну кількість синонімних рядів, які складаються з **питомих** термінів-синонімів лісівництва, напр.: *балка – суходіл – байрак* [17, I, с. 41], *балкові – барачні (ліси)* [17, I, с. 43], а також простежено функціонування питомо українських та запозичених термінів для позначення тих самих понять лісівництва, що мають тотожне значення. Останні називають **абсолютними синонімами**, або **термінами-дублетами**. Як зазначає професор І. Кочан, абсолютні синоніми – це «синоніми, які співвідносяться з тим самим об'єктом, явищем і не мають семантичних відмінностей, виявляють повний збіг змісту, який передають» [6, с. 32].

У системі термінів лісівництва зафіксовано велику кількість синонімних рядів, утворених запозиченим терміном та питомим українським відповідником, напр.: *адвентивні – придаткові (бруньки)* [10, с. 14], *багатокомпонентне – складне (узлісся)* [10, с. 377], *брахібласт – укорочений пагін* [10, с. 40], *піроліз – вуглевипалювання (деревини)* [10, с. 73] та ін.

Синонімними відношеннями пов'язані як однослівні терміни (*деревина – ксилема*), так і термінологічні словосполучення (*штучне лісовідновлення – лісові культури*). Велика кількість лексичних термінів-синонімів лісівництва мають різну структуру, напр.: *бучина – буковий груд* [4, с. 20], *харвестер – машина звалювально-гілкорізно-кряжувально-пакетувальна* [10, с. 215] та ін.

У системі термінів лісівництва можна виділити **словотвірні синоніми**, напр.: *вершина – верхівка (дерева) – верхівття* [10, с. 49, 89], *вирубка – зруб* [8, с. 16], *висіювання* [2, с. 21] – *висівання – сівба* [8, с. 57] – *посів* [17, II, с. 153] та ін.

Варіантність в українській терміносистемі лісівництва. Немає єдиного погляду щодо явищ синонімії та варіантності в термінології. Розрізняє поняття варіантності та синонімії в термінології професор І. Кочан. За визначенням науковця, варіанти терміноодиниць – це «паралельні форми існування мовної одиниці, що мають певні відмінності на рівні наголосу, фонем, морфем тощо», тоді як синоніми – «терміни зі спільним денотатом, але різною формою вираження, що мають тотожні або майже тотожні значення» [5, с. 15].

Терміни-варіанти лісівництва бувають різних видів: фонетико-фонематичні (*букняки* [17, I, с. 93] – *бучняки* [10, с. 42]), акцентуаційні (*зака'зник – заказни'к* [14, с. 36]), словотвірні (*лісосадивний – лісосадильний* [14, с. 50]), морфологічні (*закруток – закрутка (дефект деревини)* [14, с. 36]) та синтаксичні (*типологія лісу – лісова типологія* [10, с. 371]) варіанти. Окремим підвидом варіантів в УТЛ є міжзнакові варіанти, які належать до різних семіотичних знакових систем, напр.: *А – бори, В – субори; 0 – дуже сухі ґрунти, 1 – сухі ґрунти* [17, II, с. 283].

Послідовне розрізнення синонімії та варіантності допомагає осмислити складні процеси формування та становлення української термінології лісівництва, сприяє її уніфікації, стандартизації та кодифікації.

Антонімія в українській термінології лісівництва. Антонімію в термінології, на відміну від синонімії, більшість мовознавців оцінює як позитивне явище, що є «однією з найважливіших категорій системної організації термінології» [12, с. 293]. Антоніми кваліфікують як «два слова зі спільною категоріальною інтегральною сематою, що мають принаймні по одній диференційній семі та засвідчують діаметрально протилежну спрямованість, рівну віддаленість спільної семантичної властивості від середньої точки відліку» [3, с. 238].

Антоніми в системі УТЛ є неоднорідними за структурою, складом, ступенем лексико-семантичної протилежності та граматичної форми. Враховуючи різноманітні класифікації (Р. Дудок, М. Кочерган, Л. Полюга, Т. Панько, І. Кочан, Г. Мацюк, А. Левицький, А. Сингаївська, Л. Славова, О. Тараненко, І. Юшук) українські терміни лісівництва поділяємо на антонімні пари за декількома критеріями: 1) за формально-структурною організацією термінів-антонімів (однокомпонентні антоніми / багатокомпонентні антоніми); 2) за семантичним критерієм (контрадикторні, комплементарні, контрарні та векторні антоніми).

За **формально-структурною організацією** в українській термінології лісівництва поширені однокомпонентні терміни-антоніми та багатокомпонентні антоніми, виражені терміносполуками. Однокомпонентні терміни-антоніми можуть бути двох типів: 1) **спільнокореневі** антоніми (27 пар), напр.: *вибагливі – маловибагливі (деревні породи)* [17, II, с. 339], *відкриті – напіввідкриті (узлісся)* [10, с. 377], *вкриті – неvkриті (лісом площі)* [10, с. 238] та ін.; 2) **різнокореневі** антоніми (38 пар), напр.: *абсолютна – відносна (повнота деревостану)* [10, с. 283], *багатокомпонентне (складне) – елементарне (просте) (узлісся)* [10, с. 377], *простий (деревостан)* [2, с. 9], [10, с. 302], [17, II, с. 180] – *складний (деревостан)* [10, с. 345], [17, II, с. 244] та ін.

За **семантичним критерієм** у термінології лісівництва розрізняємо такі типи антонімів: 1) **контрадикторні** терміни-антоніми, які взаємно передбачають та виключають один одного, напр.: *вкриті – неvkриті (лісом площі)* [10, с. 238], *зрослий – незрослий (сучок)* [4, с. 70], *зруб – недоруб, культивуація [10, с. 185] – рекультивуація (лісова)* [10, с. 312], *стійкі – нестійкі (деревні породи)* [17, II, с. 340] та ін.; 2) **компліментарні** терміни-антоніми, які не виключають один одного, а зіставляються на основі контрасту, напр.: *абсолютна – відносна (повнота деревостану)* [10, с. 283], *багатокомпонентне (складне) – елементарне (просте) (узлісся)* [10, с. 377], *біологічного походження – штучного походження (вади деревини)* [17, I, с. 97–98], *мішаний (деревостан)* [2, с. 9], [10, с. 226] – *чистий (деревостан)* [10, с. 396] та ін.; 3) **контрарні** терміни-антоніми, у яких між контрарними видовими поняттями існують одне або декілька проміжних понять – мезонімів, напр.: *взъколісосічна* [10, с. 327], [8, с. 50], [17, II, с. 218] – *середньолісосічна* [17, II, с. 218] – *суцільнолісосічна (рубка)* [10, с. 359], *дуже сухі ґрунти – сухі ґрунти – свіжі ґрунти – вологі ґрунти – сирі ґрунти – мокрі ґрунти* [17, II, с. 283], *загнилий – гнилий – здоровий (сучок)* [4, с. 70], *мінусове – нормальне – плюсове (дерево)* [10, с. 99] та ін.; 4) **антоніми-конверсиви**, що виражають **векторну** протилежність, яка виявляється у протиставленні різноспрямованих, зворотних, парних дій, рухів, ознак, які не можливі окремо одна від одної, напр.: *висхідний – низхідний (спосіб підсочки хвойних дерев)* [10, с. 352], *зрошення [10, с. 147] – осушення (лісових земель)* [10, с. 256], *зрощений – наскрізний (заріст)* [4, с. 34], *високостовбурний* [10, с. 58], [8, с. 16] – *низькостовбурний (ліс)* [10, с. 240] та ін.

Терміни-антоніми в межах УТЛ можуть виражати різні лексико-семантичні значення: а) **якісні**, напр.: *вологе – сухе (зберігання круглих лісоматеріалів)* [10, с. 138], *корінний (деревостан)* [2, с. 8], [10, с. 100], [8, с. 22], [10, с. 179], [8, с. 34], [17, I, с. 367] – *похідний (деревостан)* [10, с. 100], [8, с. 22], *мокрі* [17, II, с. 255] – *сирі (бори)* [17, II, с. 255] та ін.; б) **кількісні**, напр.: *багатокомпонентне (складне) – елементарне (просте) (узлісся)* [10, с. 377], *первинне – вторинне (оброблення деревини)* [11, с. 51] та ін.; в) **часові**, напр.: *одновіковий* [10,

с. 248], [17, II, с. 87] – *різновіковий (деревостан)* [10, с. 317], *зимовозелений – літньозелений (ліс)* [4, с. 46], *постійні – тимчасові (сіножаті лісові)* [10, с. 341] та ін.; г) *просторові*, напр.: *верхня – нижня (частина стовбура)* [11, с. 71], *високостовбурний* [10, с. 58], [8, с. 16] – *низькостовбурний (ліс)* [10, с. 240]) та г) *протилежно спрямованої дії*, напр.: *висхідний – низхідний (спосіб підсочки хвойних дерев)* [10, с. 352], *надземна – підземна (ярусність)* [10, с. 407], *зрошення* [10, с. 147] – *осушення (лісових земель)* [10, с. 256], *попередні* [10, с. 187] – *наступні (культури лісові)* [10, с. 186] та ін.

Отже, явище антонімії у термінології лісівництва є однією із суттєвих ознак її системності. Проведений аналіз засвідчує, що явище антонімії дає змогу цілісно та системно окреслити семантику протиставлюваного поняття, сприяючи таким чином визначенню місця кожного терміна в терміносистемі.

Полісемія в системі термінів української термінології лісівництва. Враховуючи різні погляди на природу явища полісемії, її позитивного чи негативного впливу на систематизацію термінології, констатуємо факт існування полісемії в термінології. *Термінологічна полісемія* – це наявність у семантичній структурі терміна двох і більше значень, тобто співвіднесеність одного терміна більш ніж з одним поняттям [13, с. 8].

Мовознавці (Л. Боярова, Н. Краснопольська, М. Лисенко, Т. Михайлова та ін.) виділяють різні типи полісемії – *зовнішньосистемну, міжсистемну, внутрішньосистемну*. Деякі дослідники (Е. Дерді, С. Овсечик, М. Лисенко) виокремлюють також *загальнонаукову* полісемію. У терміносистемі лісівництва знаходять вираження різні типи полісемії – *зовнішньосистемна, міжсистемна, внутрішньосистемна та загальнонаукова*.

Особливістю *зовнішньосистемної* полісемії є паралельне функціонування полісемної мовної одиниці в терміносистемі лісівництва та загальнонавчній лексиці. Наприклад, лексема *стіна* реалізує термінологічне значення «Відкрита до незаліснених ділянок частина лісових насаджень; границя лісу з відкритим простором (узлісся, зруби)» [17, II, с. 265], а в загальномовному вжитку функціонує із шістьма значеннями: "1) вертикальна частина будови, яка служить для утримання перекриттів і для розділення приміщення на частини; 2) прямокутна бічна поверхня чого-небудь; 3) висока кам'яна або цегляна огорожа; 4) те, що відокремлює, роз'єднує кого-, що-небудь, перешкода у здійсненні чогось; 5) щільний ряд чи суцільна маса чого-небудь, що утворює перепону, перешкоду, завису і т. ін.; 6) щільно зімкнений стрій бійців у кулачному, рукопашному бою чи бійці» [1, с. 1394].

У результаті термінологізації слово вживається з одним значенням і в межах терміносистеми такі терміни не створюють труднощів для розуміння, пор.: *стіна лісу* – «відкрита до незаліснених ділянок частина лісових насаджень; границя лісу з відкритим простором (узлісся, зруби)» [17, II, с. 265].

Міжсистемна полісемія характерна для термінологічних одиниць, що використовують як терміни в суміжних із лісівництвом науках (екологія, біологія, географія, ботаніка та ін.). Наприклад, термін *дернування* функціонує як термін у *лісівництві* у значенні «Створення ґрунтопокривних трав'яних ценозів на спланованій поверхні оголених (порушених) земель, відвалів, вирівняних або терасованих схилів», а також *садово-парковому мистецтві* у значенні «Формування газону в місцях, де посів насіння не дає бажаного ефекту, або у випадках, коли потрібне швидке створення газонного покриву» [10, с. 102] та ін. Приклади міжсистемних полісемних термінів засвідчують зв'язок термінолексики лісівництва зі спеціальною лексикою інших терміносистем української мови, що, однак, не шкодить розумінню значення терміна в межах конкретної галузі науки.

У терміносистемі лісівництва поширена також *внутрішньосистемна* полісемія, тобто багатозначність усередині терміносистеми. Серед термінів лісівництва виділено такі внутрішньосистемні багатозначні терміни: *дїброви* – «1) лісові екосистеми з пануванням в корінному деревостані одного з видів дуба (звичайного, скельного, австрійського, пухнастого тощо); 2) типи лісу, в яких головною лісоутворюючою породою є один із видів дубів <...>; 3) деревостани – насадження з переважанням у складі окремих видів дуба» [17, I, с. 219];

куртина – «1) окрема ділянка лісу; 2) група дерев і кущів однієї породи в змішаному насадженні; 3) в регулярному парку – відкрита ділянка газона, обрамлена стрижневими чагарниками або деревами; 4) в пейзажному парку – вільно розміщена група дерев або чагарників; 5) ділянка, засаджена одним сортом винограду; 6) грядка для квіткових чи ін. рослин, обкладена дерниною» [17, I, с. 379] та ін. Внутрішньосистемна полісемія термінів є небажаним явищем, оскільки може призвести до неточності значення в термінології, сплутування понять та термінів у наукових текстах.

Уникнути полісемії термінів у системі УТЛ можна через доповнення полісемних однослівних термінів додатковими елементами, внаслідок чого вони перетворюються на терміносполуки. Наприклад, термін *лісівництво* варто вживати в значенні «Наука про природу лісу, методи його вирощування, підвищення продуктивності, лісокористування» [10, с. 198]. Для найменування галузі рослинництва, що займається «вирощуванням лісу для одержання деревини, інших продуктів лісу та використання його з захисними, водорегулюючими, лікувально-оздоровчими, естетичними цілями» [17, I, с. 422] доречно використовувати складений термін *галузеве лісівництво*.

Уникнути полісемності можна також через розмежування понять та застосування однієї з важливих умов унормування термінології: одне поняття – один термін. Це стосується, зокрема, одного з основних термінів лісівництва *рубання*, який є родовою назвою великої кількості видових понять, пор.: *комплексні рубання, напрямок рубань, обіг рубань, оберт рубання (період рубання), огляд місця рубання, очищення місця рубання* та ін. У спеціальній літературі зафіксовано більш ніж 200 словосполучень, компонентом яких є термін *рубання*. На нашу думку, термін *рубання* повинен функціонувати в одному значенні «Дія за значенням рубати». Із цим значенням він може бути вжитий у таких терміносполуках: *метод рубання, рубання дерева* та ін. Для позначення поняття 'технологічний процес, який завершується видаленням дерев з лісу' доцільно використати термін *рубанка* замість калькованого з російської мови терміна *рубка*. Термін *рубанка* фіксує «Лісотехнічний словник. Німецько-український» (Подебради, 1928), напр.: *остаточна рубанка; рубанка суцільна; суцільна, остаточна рубанка; обсівна рубанка; гніздова рубанка; консерваційна рубанка; кулісова, черезсмугова рубанка* та ін. [9, с. 5, 9, 9, 24, 62, 66, 69]. Автори словника чітко розрізняють терміни *рубанка* та *рубання*. Термін *рубанка* послідовно вжито у терміносполуках, компонентами яких є прикметники (дієприкметники), на зразок: *кулісова, черезсмугова, остаточна, очистна, світлова, ясна, проосвітлююча, гніздова, круглякова рубанка простору* та ін. [9, с. 69, 72, 72, 73, 73, 73], а термін *рубання* є компонентом таких терміносполук, як *рубання лісу; рубання модельних дерев* та ін. [9, с. 54, 58, 87]. На наш погляд, повернення в українську терміносистему лісівництва терміна *рубанка* на позначення «рубання та видалення дерев з лісу» [2, с. 5] є цілком закономірним.

Неможливо, звичайно, повністю уникнути багатозначності у термінології. Попри те, що полісемія є небажаним явищем для термінних систем загалом, вона свідчить не лише про економію ресурсів мови, а й про їхні семантичні можливості як елементів відповідної терміносистеми.

До *загальнонаукових* полісемантичних термінів зараховуємо такі, що вживають у різних, несуміжних терміносистемах. В УТЛ зафіксовано полісемні терміни, які паралельно функціонують в інших термінних системах, віддалено пов'язаних із термінологією лісівництва. Наприклад, слово *планишет* виконує роль терміна в: 1) *лісівництві* і позначає «Картографічний документ лісоінвентаризаційний, на якому в межах робочого поля (40x40 см) зображено частину (цілими лісовими кварталами) лісового фонду певного лісівництва в прийнятому масштабі (1:10000) <...>» [17, II, с. 140]; 2) *театрознавстві* виражає значення «Підлога сцени в театрі, зроблена з окремих щитів, які можна міняти для зміни рельєфу сцени» [17, II, с. 140].

Таким чином, полісемні відношення підтверджують тісний зв'язок між термінами як в межах терміносистеми УТЛ, так і з загальнонавчальною лексиною та термінологією інших галузей знань.

Омонімія в системі української термінології лісівництва. Одним із основних завдань при дослідженні системної організації термінології є розв'язання питання про розмежування омонімії та полісемії термінів, що є досить складною проблемою. Більшість науковців вказують на суттєву відмінність між значенням полісемного й омонімного слова. Мовознавець Л. Симоненко переконує, що коли полісемія упорядковує терміни всередині терміносистеми, тобто формує її ядро, то омонімія належить до тих процесів, які упорядковують номінативні одиниці цієї терміносистеми і цим зв'язують її з іншими науковими системами [15, с. 46].

В УТЛ, порівняно з явищем полісемії, омонімія не є поширеною. Зафіксовано сім омонімних термінів, напр.: *балка* [10, с. 30], *пасіка* [10, с. 266], *реміза* [10, с. 313], *рідина* [10, с. 316], *розпилювач* [1, с. 986], *плюсовий* [10, с. 99–100] та ін.

Основною рисою омонімів, за допомогою якої виділяють омонімні терміни в термінології, є їхня належність до різних семантичних полів. Подібно до полісемії, виділяють три типи омонімних термінів: *зовнішньосистемні*, *міжсистемні* та *внутрішньосистемні*.

Зовнішньосистемні омоніми – це мовні одиниці, які паралельно вживають у термінолексичі лісівництва та загальнонавчальній лексиці. Наприклад, термін *балка* функціонує в *лісівництві* у значенні "Ерозійна форма рельєфу, що виникає внаслідок припинення розвитку яру; улоговина з пологими задернованими чи вкритими лісом схилами і плоским дном" [10, с. 30]. У загальнонавчальній лексиці має три омонімні найменування: *балка*¹ – "яр із пологими схилами" [1, с. 58], *балка*² – «несучий конструкційний елемент, виготовлений з дощок, брусків та обкантираних колод в їх натуральному вигляді або ж складених за перерізом та довжиною» [10, с. 30] та *балка*³ (жарг.) – «базар для торгівлі контрабандними товарами (підпільний, чорний ринок)» [1, с. 58].

Міжсистемні омоніми – це терміноодиниці, які паралельно функціонують у термінології лісівництва та в терміносистемах інших галузей знань. Наприклад, термін *пасіка* вживають у *лісівництві* у значенні «Частина лісосіки, з якої звалені дерева або стовбури трелюють по одному трельовальному волоку» [10, с. 266] та в *бджільництві*, де термін *пасіка* функціонує у значенні «Виробничий підрозділ господарства з бджолиними сім'ями, спеціальними будівлями, земельною ділянкою, інвентарем та обладнанням» [10, с. 266].

Таким чином, в українській терміносистемі лісівництва явище омонімії не є поширеним. Проте потрібно пам'ятати, що одним із основних чинників виникнення явища омонімії у термінології є дивергенція (розділення двох або більше значень багатозначного слова). Омонімні терміноодиниці проникають в УТЛ через складні процеси в лексико-семантичній системній організації мови, які зумовлені порушенням семантичної тотожності терміна.

Отже, усі ці явища формують системну організацію сучасної УТЛ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [укл. і голов. ред. В. Бусел.] – К., Ірпінь : ВТФ Перун, 2001. – 1440 с.
2. ДСТУ 3404-96 Лісівництво: терміни та визначення. – К.: Держстандарт України. – 43 с.
3. Дудок Р. Проблема значення та смислу терміна в гуманітарних науках : [монографія] / Р. Дудок. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – 358 с.
4. Короткий тлумачний словник-довідник понять і термінів лісівництва / укл. : Р. Вінтонів, О. Гриджук. – Львів : НЛТУ України, 2009. – 87 с.
5. Кочан І. Варіанти і синоніми термінів з міжнародними компонентами / І. Кочан // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія : Проблеми української термінології. – 2008. – № 620. – С. 14–19.
6. Кочан І. Синонімія у термінології / І. Кочан // Мовознавство. – 1992. – № 3. – С. 32–34.
7. Лисенко М. Явище полісемії в англійській гідроекологічній термінології / М. Лисенко // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2011. – Вип. 57. – С. 209–212.
8. Лісівництво. Термінологічний словник / В. Бондаренко, С. Землинський, Л. Копій та ін. / [за ред. Г. Криницького]. – Львів : Вид-во НЛТУ України, 2013. – 70 с.

9. Лісотехнічний словник. Німецько-український / Лісова термінологічна комісія при Агрономічно-лісовому факультеті УГА в ЧСР та Спілки техніків с. г. в ЧСР / уклад. Є. Чикаленко [та ін.]. – Подєбради, 1928. – 137 с.
10. Лісотехнічний термінологічний словник : український, російський, англійський / [за ред. Ю. Туниці, В. Богуслаєва]. – Львів : Піраміда, 2014. – 967 с.
11. Миклаш Л., Магура Б. Англо-український словник лісотехнічних термінів : бл. 3 200 слів [Текст] / Л. Миклаш, Б. Магура / [за заг. ред. Ю. Бігуна]. – Львів : Каменяр, 2013. – 124 с.
12. Процик М. Антонімічні відношення в українській видавничій термінології / М. Процик // Вісник Держ. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2006. – № 559. – С. 293–295.
13. Рогач Л. Семантична основа лінгвістичних термінів в українській та англійській мовах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. Рогач. – К., 1999. – 20 с.
14. Російсько-український словник термінів лісівництва / [за ред. П. Погребняка, С. Стойка]. – К. : Наукова думка, 1980. – 160 с.
15. Симоненко Л. Біологічна термінологія : формування та функціонування : навч. посіб. / Л. Симоненко; Уман. держ. пед. ун-т ім. П.Тичини. – Умань : РВЦ «Софія», 2006. – 103 с.
16. Суперанская А. Общая терминология : вопросы теории / А. Суперанская, Н. Подольская, Н. Васильева. – М. : Наука, 1989. – 246 с.
17. Українська енциклопедія лісівництва : у 2 т. / [за ред. С. Генсірука]. – Львів : НВФ Українські технології, 1999. – Т. 1. – 464 с. ; 2007. – Т. 2. – 470 с.

Стаття надійшла до редакції 25.11.2016 р.